

برای آشنایی با سیره اهل بیت علیهم السلام در برخورد با مسائل اجتماعی به فرازهایی از دعای مکارم اخلاق^۱ اشاره می‌شود:

۱. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَبَلِّغْ بِإِيمَانِي أَكْمَلَ الْإِيمَانِ
۲. وَاجْعَلْ يَقِينِي أَفْضَلَ الْيَقِينِ وَانْتَهِ بِنَيْتِي إِلَى أَحْسَنِ النَّيَّاتِ وَبِعَمَلِي إِلَى أَحْسَنِ الْأَعْمَالِ
۳. اللَّهُمَّ وَفِّرْ بِلُطْفِكَ نَيْتِي وَصَحِّحْ بِمَا عِنْدَكَ يَقِينِي وَاسْتَصْلِحْ بِقُدْرَتِكَ مَا فَسَدَ مِنِّي
۴. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
۵. وَاكْفِنِي مَا يَشْغَلُنِي الْإِهْتِمَامُ بِهِ وَاسْتَعْمَلِنِي بِمَا تَسَأَلُنِي عَدَاؤُهُ وَاسْتَفْرِغْ أَيَّامِي فِيَمَا خَلَقْتَنِي لَهُ
۶. وَاعْزِنِي وَأَوْسِعْ عَلَيَّ فِي رِزْقِكَ وَلَا تَفْتِنَنِي بِالنَّظَرِ وَاعْزِنِي وَلَا تَبْتَلِنِي بِالْكِبْرِ
۷. وَعَبِّدْنِي لَكَ وَلَا تُفْسِدْ عِبَادَتِي بِالْعُجْبِ
۸. وَاجْرِ لِلنَّاسِ عَلَى يَدِي الْخَيْرَ وَلَا تَمَحِّقْهُ بِالْمَنِّ وَهَبْ لِي مَعَالِيَ الْأَخْلَاقِ وَاعْصِمْنِي مِنَ الْفَخْرِ
۹. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَا تَرْفَعْنِي فِي النَّاسِ دَرَجَةً إِلَّا حَطَطْتَنِي عِنْدَ نَفْسِي مِثْلَهَا
۱۰. وَلَا تُحَدِّثْ لِي عِزًّا ظَاهِرًا إِلَّا أَحَدَثْتَ لِي ذِلَّةً بَاطِنَةً عِنْدَ نَفْسِي بِقُدْرَتِهَا
۱۱. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
۱۲. وَمَعْنِي بِهَدْيِ صَالِحٍ لَا اسْتَبْدِلُ بِهِ وَطَرِيقَةَ حَقٍّ لَا أَزِيعُ عَنْهَا وَنِيَّةً رُشِدٍ لَا أَشُكُّ فِيهَا
۱۳. وَعَمْرِنِي مَا كَانَ عَمْرِي بِذِلَّةٍ فِي طَاعَتِكَ فَإِذَا كَانَ عَمْرِي مَرْتَعًا لِلشَّيْطَانِ فَاقْبِضْنِي إِلَيْكَ قَبْلَ أَنْ يَسْبِقَ مَقْتُكَ إِلَيَّ أَوْ يَسْتَحْكِمَ غَضَبَكَ عَلَيَّ
۱۴. اللَّهُمَّ لَا تَدَعْ خَصْلَةً تُعَابُ مِنِّي إِلَّا أَصْلَحْتَهَا وَلَا عَائِبَةً أُوْنِبُ بِهَا إِلَّا حَسَنْتَهَا وَلَا أَكْرُومَةً فِي نَاقِصَةٍ إِلَّا أَتَمَمْتُهَا
۱۵. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
۱۶. وَأَبْدِلْنِي مِنْ بَغْضَةِ أَهْلِ الشَّنَانِ الْمَحَبَّةَ
۱۷. وَمِنْ حَسَدِ أَهْلِ الْبَغْيِ الْمَوَدَّةَ وَمِنْ ظَنَّةِ أَهْلِ الصَّلَاحِ الثِّقَّةَ وَمِنْ عَدَاوَةِ الْأَدِينِ الْوَلَايَةَ
۱۸. وَمِنْ عُقُوقِ ذَوِي الْأَرْحَامِ الْمَبَرَّةَ وَمِنْ خِذْلَانِ الْأَقْرَبِينَ النُّصْرَةَ وَمِنْ حُبِّ الْمُدَّارِينَ تَصْحِيحَ الْمَقَّةِ
۱۹. وَمِنْ رَدِّ الْمَلَابِسِينَ كَرَمَ الْعِشْرَةِ وَمِنْ مَرَارَةِ خَوْفِ الظَّالِمِينَ حَلَاوَةَ الْأَمْنَةِ

^۱ صحیفه سجادیه، ص ۹۳؛ همان، ترجمه آیتی، ص ۱۲۸

۲۰. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلْ لِي يَدًا عَلَى مَنْ ظَلَمَنِي وَلسَانًا عَلَى مَنْ خَاصَمَنِي وَظَفْرًا بِمَنْ عَانَدَنِي
۲۱. وَهَبْ لِي مَكْرًا عَلَى مَنْ كَايَدَنِي وَقُدْرَةً عَلَى مَنْ اضْطَهَدَنِي وَتَكْذِيبًا لِمَنْ قَصَبَنِي
۲۲. وَسَلَامَةً مِمَّنْ تَوَعَّدَنِي وَوَقْفَنِي لِطَاعَةِ مَنْ سَدَدَنِي وَمُتَابَعَةِ مَنْ أَرشَدَنِي
۲۳. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَدِّدَنِي لِأَنْ أُعَارِضَ مَنْ غَشَّنِي بِالنُّصْحِ وَأَجْزِي مَنْ هَجَرَنِي بِالْبِرِّ وَأُثِيبَ مَنْ حَرَمَنِي بِالْبَدْلِ
۲۴. وَأُكَافَى مَنْ قَطَعَنِي بِالصَّلَةِ وَأُخَالَفَ مَنْ اغْتَابَنِي إِلَى حُسْنِ الذِّكْرِ وَأَنْ أَشْكُرَ الْحَسَنَةَ وَأُغْضِيَ عَنِ السَّيِّئَةِ
۲۵. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَحَلِّنِي بِحَلِيَّةِ الصَّالِحِينَ وَالْبِسْنِي زِينَةَ الْمُتَّقِينَ فِي بَسْطِ الْعَدْلِ
۲۶. وَكَظْمِ الْغَيْظِ وَإِطْفَاءِ النَّائِرَةِ وَضَمِّ أَهْلِ الْفِرْقَةِ وَإِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ
۲۷. وَإِفْشَاءِ الْعَارِفَةِ وَسِتْرِ الْعَائِبَةِ وَلِينِ الْعَرِيكَةِ
۲۸. وَخَفْضِ الْجَنَاحِ وَحُسْنِ السَّيْرِ وَسُكُونِ الرِّيحِ وَطِيبِ الْمُخَالَفَةِ
۲۹. وَالسَّبْقِ إِلَى الْفَضِيلَةِ وَإِثَارِ التَّفَضُّلِ وَتَرْكِ التَّعْيِيرِ وَالْإِفْضَالِ عَلَى غَيْرِ الْمُسْتَحِقِّ
۳۰. وَالْقَوْلِ بِالْحَقِّ وَإِنْ عَزَّ وَاسْتِقْلَالَ الْخَيْرِ وَإِنْ كَثُرَ مِنْ قَوْلِي وَفَعَلِي
۳۱. وَاسْتِكْتَارِ الشَّرِّ وَإِنْ قَلَّ مِنْ قَوْلِي وَفَعَلِي وَأَكْمَلِ ذَلِكَ لِي بِدَوَامِ الطَّاعَةِ وَتُرُومِ الْجَمَاعَةِ وَرَفْضِ أَهْلِ الْبِدْعِ وَمُسْتَعْمَلِ الرَّأْيِ الْمُخْتَرَعِ

۱. بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش و ایمان مرا به کامل ترین درجات ایمان برسان
۲. و یقین مرا به برترین مراتب یقین و نیت مرا به نیکوترین نیتها و عمل مرا به بهترین اعمال فرا بر.
۳. ای خداوند، به لطف خود نیت مرا از هر شائبه مصون دار و به رحمت خود یقین مرا استوار گردان، و به قدرت خود فساد مرا به صلاح بدل نمای.
۴. بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش
۵. و مرا از هر کار که پرداختن به آن از پرداختنم به تو باز می‌دارد، بی‌نیاز گردان و به کاری بر گمار که در روز بازپسین از من خواهی و روزهای عمر مرا در کاری که مرا برای آن آفریده‌ای مصروف دار
۶. و مرا بی‌نیاز فرمای و در روزی بر من بگشای و به نگرستن به حسرت در مال و جاه کسان گرفتار مساز و عزیزم دار و به خود پسندی دچارم مکن.
۷. مرا به بندگی خود گیر و عبادتم را به عجب و غرور تباه مکن.

۸. و بر دست من، در حق مردم کارهای خیر جاری کن و کارهای خیر من به شائبه منت نهادن بر خلق خدای میامیز و از اخلاق متعالی بهره‌ورم دار و از نازش بر خویش در امان.
۹. بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش و هر گاه مرا در نظر مردم به درجتی فرا می‌بری به همان قدر در نفس خود خوارم گردان
۱۰. و هر گاه مرا به عزتی آشکار می‌نوازی به همان قدر در نفس خود ذلیل گردان.
۱۱. بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش
۱۲. و مرا به راه شایسته هدایت راه بنمای و چنان کن که راه دیگرگون نکنم، و طریق حق پیش پای من بگشای و چنان کن که به راه باطل نگرایم، و نیتی صوابم ده و چنان کن که در آن تردید روا ندارم،
۱۳. و عمر مرا دراز نمای و چنان کن که در طاعت تو به سر شود و چون مرتع عمر من چراگاه اهریمن گردد، پیش از آنکه خصومت تو بر من تازد یا خشم تو مرا به سر در اندازد، جان من بستان.
۱۴. ای خداوند، هر خصلت بد که در من است به صلاح آور و هر زشتی که با من است و موجب نکوهش من، به زیبایی بدل نما و هر کرامت کمال نیافته که در من است کامل فرما.
۱۵. بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش
۱۶. و کینه‌توزی دشمنان مرا به محبت بدل بفرما
۱۷. و حسد حسودان مرا به مودت و بدگمانی صالحان را در حق من به اعتماد و دشمنی نزدیکان را به دوستی
۱۸. و کژتابی خویشاوندان را به نیکخواهی و فرو گذاشتن اقربای مرا به یاریگری و دوستی ناپایدار مجامله‌گران را به دوستی پایدار
۱۹. و ناسازگاری معاشران را به معاشرتی کریمانه و تلخی بیم از ستمکاران را به شیرینی ایمنی از تجاوز ایشان.
۲۰. بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش و مرا در برابر آنکه بر من ستم می‌کند، تنی توانا ده و در برابر آنکه با من به بحث و جدال برخاسته، زبانی گویا ده و در برابر کسی که با من دشمنی می‌ورزد، پیروزی ده
۲۱. و در برابر کسی که بر من حیله می‌کند، مکر ارزانی دار و در برابر کسی که مرا مقهور خود خواهد، قدرت عطا فرما و دروغ کسی را که مرا دشنام می‌دهد آشکار ساز
۲۲. و از آنکه تهدیدم می‌کند، مرا به سلامت دار و توفیقم ده که فرمانبردار کسی باشم که مرا به راه راست برد و تابع آن که مرا به طریق رشاد می‌کشد.

۲۳. بار خدایا، درود بفرست بر محمد و خاندانش و رستگاری بخش مرا تا کسی را که با من ناراستی کند به اخلاص پاسخ دهم و کسی را که از من دوری گزیند به نیکویی جزا دهم و کسی را که مرا محروم می‌دارد به بذل و احسان بنوازم.

۲۴. و با آن کس که رشته مودت بریده است پیوندم و کسی را که از من به بدی یاد کرده به نیکی یاد کنم و خوبی را سپاس گویم و از بدی چشم فرو بندم.

۲۵. ای خداوند، مرا سیمای صالحان ده و جامه پرهیزگاران در گسترده عدل

۲۶. و فرو خوردن خشم و خاموش کردن آتش دشمنی و به هم پیوستن تفرقه جوینان و آشتی دادن خصمان

۲۷. و فاش کردن نیکی و پوشیدن عیبها و نرمخویی

۲۸. و فروتنی و نیک سیرتی و بیرون راندن باد غرور از سر و خوشخویی

۲۹. و سبقت در فضیلت و ایثار در بخشش و دم فرو بستن از عیب دیگران و ترک بخشش در حق کسی که در خور بخشش نباشد

۳۰. و گفتن سخن حق، هر چند دشوار بود و اندک شمردن نیکی‌های خود در کردار و گفتار هر چند بسیار بود

۳۱. و بسیار شمردن بدی‌های خود در کردار و گفتار هر چند اندک بود. ای خداوند، این صفات را در من به کمال رسان به دوام طاعت خود و همسویی با جماعت مقبول و دوری از بدعت جوینان و پیروان باورهای مجعول.